

Redaktor
Franciszek Krajewicz
w Poznaniu.
OGNISKO
wychodzi co poniedziałek, środę
piątek.

OGNISKO.

Przedpłata kwartalna
wynosi w Poznaniu 18 sgr.; na
pocztach 20 sgr.; w Austrii w c.
k. urzędach pocztowych 17½ sgr.
lub wprost w Ekspedycji 1 zlr.
60 kr. w a. wraz z przesyłką.

Ogłoszenia
przyjmują się za opłatą 1 sgr. 6
fen. od wiersza perytywego. Pe-
szukujący miejsca placą tylko 1
sgr. za wiersz.

Listy
nadsyłać należy franco, pod adre-
sem: Redakcja lub Ekspedycja
Ogniska w Poznaniu, Wilhel-
mowski plac 8, gdzie się także
przyjmują abonament i inseraty.

PISMO DLA WSZYSTKICH.

23 czerwca: Agrypiny p.

24 czerwca: Narodz. św. Jana Chrzcic.

Poznań, poniedziałek, 22 czerwca 1874.

Wschód słońca o godzinie 3 minut 38.
Zachód słońca o godz. 8 min. 25.

OGNISKO można zapisywać na pocztach każdego czasu. Cenniku gazet (Zeitungs-Preis-Courant) jest „Ognisko” zapisane na str. 30 (Vierter Nachtrag zum Zeitungs-Preis-Courant pro 1874).

Główna agentura do przyjmowania przedpłaty i inseratów znajduje się u p. **Kazimierza Neumana** w Poznaniu, przy Szkolnej ulicy Nr. 4. Oprócz tego przyjmują przedpłatę: księgarnia p. J. K. Zupańskiego, przy Nowej ulicy; księgarnia Reyznera, przy Wodnej ulicy; nadto: pp. Sobiecki, Szkolna ulica 11; St Hofman, św. Marcin 23; Murkowski, Wielkie Garbary 6; Stachowski, Róg Rynku i Wronieckiej ulicy; p. Pawłowska, Wrocławska ulica 6; Kaniowski, Wodna ulica; Dachowski, Podgórna ulica 14; Unruh, Półwiejska ulica 9; Krakauer, Strzelecka ulica 20; Affelwicz, na Chwaliszewie; Mondré, na Chwaliszewie; Gollaz, Ostrówek 1; S. Zychliński, Berlińska ulica; Miśkiewicz, Słusarska ul. 6; Ditterle, Plac Sapieżyński 3; Michaelis, Małe Garbary 11.

Zaproszenie do przedpłaty.

Pomimo, że istnieje u nas kilka pism politycznych, któreby potrzebom społeczeństwa naszego, niewiedzącego czynnego politycznego życia zadość uczynić powinny, wystąpiliśmy przed kwartałem z myślą wydawania jednego jeszcze pisma politycznego.

W prospekcie pisma naszego nie określiliśmy żadnego politycznego stanowiska, albowiem zewnętrzna polityka toczy się bez dotykającego i bezpośredniego współdziałania i wpływu naszego, a wewnętrzna polityka nasza jest i powinna być tylko jedna, a tą jest strzeżenie i rozwój interesów naszych społecznych, z umiarkowaniem i wytrwałością, w kierunku, liczącym się z jednej strony z rzeczywistością, bez ujemy dla naszej narodowej godności, a usiłującym z drugiej strony przyswoić i wpoić społeczeństwu naszemu zdobycze wiedzy i pracy ludzkości w tych przedewszystkiem gałęziach, które dla skrzepienia nadwątlonych sił i dalszego pomysłnego rozwoju społecznego organizmu naszego mają bezpośrednią wartość i dają mu tę niewzruszoną podstawę, jaką jest prawdziwa oświata i materialny dobrobyt.

Bez płonnych zapowiedzi staraliśmy się powyższy kierunek w trzechmiesięcznej pracy naszej uwydatnić, a opinia publiczna dała mu wyraz uznania, nietylko w bądź jawnym, bądź milczącym przyjęciu, jakiego ze strony innych pism miejscowych i zamiejscowych doznaliśmy, ale mianowicie w pomnażającej się aż do ostatnich dni ubiegającego kwartału liczbie naszych abonentów, która jest najlepszym świadectwem potrzeby istnienia pisma naszego, gdyż poparcie ogółu, nie zaś sztuczne podtrzymywanie, stanowi wartość publicznego organu.

Za poparcie to dziękujemy niniejszem szanownym czytelnikom naszym.

Występując dzisiaj z zaproszeniem do nowej przedpłaty, czynimy to głównie dla tego, aby prosić szanownych dotychczasowych abonentów naszych, iżby nadal nietylko sami popierali pismo nasze, ale żeby każdy z szanownych czytelników starał się pozyskać dla niego nowych abonentów w kołach bliskich i pomiędzy swymi znajomymi.

Zamiarem naszym, korzystając z ulgi, jaką daje nowe prawo prasowe, uwalniające czasopisma od kaucyi i stempla, powiększyć pismo nasze, już w ciągu przyszłego kwartału, nie podwyższając ceny prenumeracyjnej, aby przez to, bez uszczerbku dla działu fejetonowego, poświęconego wyłącznie wykładowi o naukach przyrodniczych, gospodarstwie rolnem, przemyśle, ekonomii politycznej itp. mógł rozszerzyć działy przeznaczone dla spraw społecznych i wiadomości politycznych. Zamiar nasz może urzeczywistnić tylko liczny współdziałanie ogółu czytających, na których chcemy się, jak dotąd tak i nadal głównie opierać, aby utrzymać niezależność pisma, będącą głównym warunkiem, aby ono mogło stać na straży interesów ogółu i było rzeczywistym wyrazem opinii publicznej.

Zwracamy mianowicie uwagę szanownych pp. nauczycieli i w ogóle wszystkich, poświęcających się szczegółowo pewnym gałęziom umiejętności i praktycznych zawodów naukowych, że jest dążeniem naszym, aby Ognisko stało się w oddziale fejetonowym — podręcznikiem naukowym dla wszystkich, co chcą kroczyć z postępem nauki, a którym obszerne i kosztowne dzieła nie są dostępnymi; z szybkim bowiem postępem nauk może niefachowych zaznajamiać dzisiaj jedynie prasa peryodyczna. Pragniemy, aby Ognisko nabrało dla czytelników naszych wartość książki, z dniem każdym wzbogacającej zasób ich wiedzy naukowej i będącej teje rozwoju obrazem. Wedle potrzeby objaśnić będziemy, jak dotąd, artykuły fejetonowe rycinami.

Przedpłata kwartalna pozostaje też sama tj.

20 sgr. na pocztach, a 18 sgr. w Poznaniu.

Szanownym abonentom naszym ofiarujemy **za połowę ceny** broszurki, jakie w tym celu nabyliśmy, a mianowicie:

O mieższanych siewach, Stefana z Bronowa,

za 5 sgr. zamiast 10 sgr. — i

Opis niektórych wzorowych gospodarstw Flandryi,!

za 7 sgr. 6 fen. zamiast 15 sgr.,

oraz będącą w druku „**Bibliotekę Ogniska**“, obejmującą w małych tomikach popularnie wyłożoną naukę: I. O gospodarstwie rolniczym; II. O naukach przyrodniczych; III. O ekonomii politycznej; IV. O przemyśle.

Dla uniknięcia opóźnienia w odbiorze najlepiej zapisać Ognisko do

dnia 27 czerwca.

Redakcja.

* **Obie kapituły**, gnieźnieńska i poznańska dały odmowną odpowiedź na pismo p. naczelnego prezesa, wzywające je, aby przystąpiły do wyboru wikaryusza kapitulnych. Archidiecezya gnieźnieńska-poznańska pozbawiona jest przeto władzy duchownej, upoważnionej wobec rządu, do zawiadowania sprawami kościelnymi, a prawo o opróżnionych biskupstwach z 20 maja br. wchodzi w zastósowanie w całej pełni. Pierwszem tegoż następstwem jest objęcie zarządu przez komisarza rządowego nad majątkiem kościelnym wszelkiego rodzaju i tytułu, tak dotacyjnym, jako też i fundacyjnym, w moc § 6 i 9 powyższej ustawy.

Ktokolwiekby wśród tego stanu rzeczy wykonywał prawa lub sprawował czynności biskupiej władzy dycezalnej przynależne, ulega karze więzienia od 6 miesięcy do 2 lat, a pełniący czynności duchowne z polecenia nieuznanego zarządcy dycezyi karany będzie karą pieniężną do 100 tal. albo aresztem lub więzieniem do 1 roku (§ 5).

Gdzie wśród tych okoliczności posada duchowna w dycezyi opróżniona została, tam § 13 zezwala właściwemu patronowi, bądź stałe obsadzić urząd duchowny, bądź ustanowić zastępcę, z zastósowaniem ustawy z 11 maja 1873 o kwalifikacji duchownych i zawiadomieniu a względnie przyzwoleniu naczelnego prezesa, bez odnoszenia się do władzy duchownej, która wobec rządu nie istnieje. Posener Ztg. podaje wiadomość, że p. naczelną prezes wydał świeżo zawiązanie do patronów kościołów opróżnionych, ażeby wykonali przysługujące im prawo i postarali się o obsadzenie opróżnionych urzędów duchownych.

Jeśli patron z prawa przysługującego sobie na mocy § 13 nie zrobi użytku w ciągu dwóch miesięcy lub jeśli w ciągu roku posada obsadzona nie zostanie, wtedy przelewa § 15 prawo patrona w tym przypadku na parafialną gminę. Na wniosek 10 mężkich i w posiadaniu praw obywatelskich będących członków parafii wzywa (§ 16) landrat (w miastach burmistrz) gminę parafialną do wyboru duchownego na opróżnioną posadę. Większość głosów na obór przybyłych członków gminy rozstrzega.

Rzecz jasna, że zastósowanie prawa o opróżnionych biskupstwach do archidiecezyi gnieźnieńskiej-poznańskiej wywoła u nas wiele trudności. Wskutek tego stanu rzeczy spadną niewątpliwie dotkliwe ciosy tak na pojedyncze osoby, jako też może i na całe społeczeństwo nasze. Nie można tego tańc; nie można też na razie podać na to skuteczną radę.

Z obowiązku jednakże publicystycznego odzy-

wamy się przestroga przed gorączkowymi objawami ze strony ogółu, mogącymi za sobą pociągnąć szkodliwe skutki dla całego społeczeństwa naszego. Pamiętajmy, że człowiek będący pod mocą, czyjaś nie wyzwała się zwykle z pod niej gwałtownością, lecz że tą pogarsza tylko swoje położenie.

Historia kościoła przedstawia cięższe przejścia, niżli obecne. Kościół przetrwał, ale wielokrotnie w dziejach uległ i zginęli ci, co za jego sprawę walczyli, zapominając o obowiązkach swoich społecznych.

Postępowaniem duchowieństwa kieruje ogólne kościelne prawo, równie ścisłe jak regulamin wojskowy i napróżno chcielibyśmy my świeccy kreślić przepisy lub dawać rady zbiorowej hierarchii kościelnej, a sąd o jej krokach nie do nas należy.

Przedewszystkiem nie sejmy w pośród siebie zbytecznej trwogi, nie szerzymy popłochu, a następnie niechaj zamilkną książkowe swary o stosunku kościoła do narodowości, o wspólności lub różności dwóch tych spraw, bądź co bądź w życiu naszym społecznym siłą dziejów z sobą spojonych, a szukając „drog wyjścia“, nie szukajmy winnych, którzy spełnili tylko to co im ich obowiązek nakazywał, a nie są mocni samowolnie zmienić położenia; nie szkalujmy ich ku pośmiewisku z boku się przypatrujących; nie przybierajmy też roli niepowołanych apostołów, ale radźmy około siebie i postędujmy, jak nam własne sumienie i dobro społeczne wskazują.

* **Polscy członkowie** sejmu prowincjonalnego: pp. Franciszek Żółtowski, Stanisław Kurnatowski, Anastazy Radoński, Hieronim Zabłocki, Hipolit Turno, Franciszek hrabia Kwilecki, Zygmunt hrabia Czarnecki, Teodor Mukułowski, Stanisław Chłapowski, Bronisław Grabowski, Walery Hulewicz, dr. Władysław Szudrzyński, Nikodem Goździewski, Bernard Beyer, Franciszek Wróblewski, Antoni Koszewski, Teodor Jordan, Józef Swinarski i Jan Nepomucen Budzyński udali się 19 b. m. do ks. biskupa safragana Janiszewskiego, aby według zwyczaju przyjąć go przez polską prowincjonalną reprezentację sejmową złożony uszanowanie naczelną władzę duchowną. W imieniu obecnych przemawiał p. Franciszek Żółtowski.

* **Prowincjonalne kolegium szkolne** wydało w sprawie nauki religii i języka polskiego w seminarjach nauczycielskich charakterystyczne rozporządzenie:

1) W seminarjach udzieloną być ma tygodniowo jedna lekcya języka polskiego mniej jak

dotychczas, natomiast religii jedna lekcya więcej. Religia wykładana być ma w dwóch niższych klasach w języku polskim i niemieckim, w pierwszej zaś klasie wyłącznie w języku niemieckim.

2) W niemiecko-ewangelickich seminarjach bydgoskiem i koźminkiem mają się uczniowie dwóch niższych klas tygodniowo po 3 godziny uczyć języka polskiego. W bydgoskiem seminarjum najmniej 8 a w koźminkiem 15 uczniów ma się uczyć po polsku. Ażeby zachęcić do uczenia się języka polskiego, ministerstwo wyznał wyznaczyć będzie gratyfikacye dla Niemców, którzy do języka polskiego się przykładają.

Nauka ta atoli będzie fakultatywną, t. j. ma się uczyć po polsku ten tylko, komu się podoba. Wykładaniem religii w języku niemieckim w seminarjach katolickich, chce rząd przysposobić sobie nauczycieli do tego, aby uczyli dzieci religii w języku niemieckim, bo tego się już w seminarjum teraz uczą.

KORESPONDENCYE OGNISKA.

Landsberg nad Wartą, 18 czerwca.

(Fabryki. — Kasa emerytalna dla robotników.)

U nas w Landsbergu są trzy fabryki: Jaehna niezbyt wielka, Seckert'a, zatrudniająca 300 robotników i Paucksch'a, w której przeszło 1000 robotników pracuje. Jest tutaj także dość znaczna liczba Polaków, którzy, wyuczwszy się rzemiosła, a nie mogąc znaleźć zatrudnienia w kraju musieli pójść u obcych szukać chleba. Przeszło stu jest nas tutaj z samego W. Księstwa, a między tymi wielu z żonami i dziećmi! Nie piszę Wam więcej o naszym życiu, bo to się na nic nie zda; żyjecie sobie bez nas, kiedy się obejść możecie, może następne pokolenie będzie mędrsze od dzisiejszego, ale z nas tutaj bodaj kto Wam się na co przyda, bo nasze pokolenie wychowane w Landsbergu już nie dla Was. Czyniliśmy cośmy mogli, by powrócić do kraju..., bądźcie zdrowi, kiedy tak być musi. Pamiętajcie nas przynajmniej odwiedzić w podróży do Paryża lub Drezna!

Fabryka p. Paucksch, która w dwóch ostatnich latach w niezmiernie rozmiarach się rozrosła, wyseła swe roboty pod Warszawę, w Sieradzkę, a nawet na Ukrainę i Podole.

Przy wykończeniu tysięcznego kotła zgotował nam p. Paucksch miłą niespodziankę, bo założył kasę emerytalną i inwalidów. Na kapitał żelazny przeznaczył p. Paucksch 5000 tal., z własnej szkatuły, a oprócz tego będzie p. Paucksch

Nauka o ekonomii politycznej.

VII.

(Ciąg dalszy. — Zob. Nr. 32.)

Każdy kraj przyjmuje pewną monetę za jedność, służącą za podstawę we wszelkich pieniężnych obliczeniach. Takimi monetami są obecnie:

W Prusach, Saksonii i innych krajach dawnego związku Północnych Niemiec	1 talar, mający 30 sgr. po 12 fen. z wyjątkiem saskiego srebr. grosza, który ma 10 fen. równy	1 tal. — sgr. — fen.
W Badenii, Bawarii i innych południowo-niemieckich krajach	1 złoty (Gulden) połd. niem. wal., mający 60 krajcarów, po 4 fen. =	— = 17 = — =
W monarchii węgiersko-austriackiej	1 Złoty (Gulden, także Florin) austr. waluty, mający 100 krajcar. =	— = 20 = — =
W Belgii, Francji, Luksemburgu, Szwajcaryi	1 frank, maj. 100 centimów =	— = 8 = — =
W Królestwie Włoskiem	1 lir, maj. 100 centimów =	— = 8 = — =
W b. Państwie Kościelnem	1 szkud, maj. 10 paolów po 10 bajoków =	1 = 13 = 6 =
W Anglii	1 funt (livre) szterlingów, maj. 20 szylingów po 12 pensów =	6 = 20 = — =
W Danii	1 rigsdaler =	— = 22 = 8 =
W Grecyi	1 drachma =	— = 7 = 3 =
W Hiszpanii	1 duro, mający 20 realów =	1 = 12 = 6 =
W Holandyi	1 złoty (gulden), mający 100 centów =	— = 17 = — =
W Północnej Ameryce	1 dolar, mający 100 centów =	1 = 12 = — =
W Portugalii	1 milreis =	1 = 15 = 6 =
W Rosyi	1 rubel, maj. 100 kopiejek =	1 = 2 = 6 =
W Królestwie Polskiem	1 złoty, mający 30 groszy =	— = 4 = 10,3 =
W Szwecyi	1 talar =	— = 11 = 6 =
W Turcyi	1 piaster =	— = 1 = 9 =

Nowe prawo monetarne zaprowadza w cesarstwie niemieckiem

w miejsce talara, markę, mającą 100 fen., rw. 10 sgr. jako stopę pieniężną.

Ku wygodzie tych mianowicie czytelników, którzy mają częstokroć potrzebę objaśnić innych o znaczeniu różnych monet, podajemy jeszcze na zakończenie wykładu o pieniądzach — wykaz najużywanych monet różnych krajów — obliczając ich wartość na talary pruskie i złote austriackiej waluty.

Monety złote:

	tal. sgr.	zl. kr.
W Niemczech i Austrii od roku 1857	korona (Krone) = 9 9	13 95
W Prusach	frydrychs'd'or = 5 20	8 50
W król. Saskiem	augustd'or = 5 15 ¹ / ₂	8 43
W Prusach i niektórych innych krajach niemieckich	dukat = 3 5	4 75
W Badenii, Bawarii, Saksonii, Wirtembergii i niektórych innych krajach niemieckich	dukat = 3 6	4 80
W cesarstwie niemieckim za-prowadza nowe prawo monetarne	20 markówkę = 6 20 10 „ = 3 10 5 „ = 1 20	10 — 5 — 2 50
W monarchii węgiersko-austriackiej	dukat austriacki = 3 6 dukat węgierski = 3 6	4 80 4 80
W Anglii	8 złotych wal. austr. w złocie = 20 frank. = 4 złote wal. austr. w złocie = 10 frank. = funt (livre) szterlingów (sovereigns) = 6 20	5 10 — 8 — 2 20 — 4 — 10 —
W Belgii	gwinea (do r. 1816) = 7 — 20 frankówka = 5 10 25 „ = 6 20	10 50 8 — 10 —
W Danii	lionsd'or = 7 2 dukat = 3 5 pistol = 5 16 dukat = 3 6	10 60 4 75 8 30 4 80
We Francyi	20 frankówka = 5 10 stary louis'd'or (od r. 1726—1785) = 6 23	8 — 10 15
W Hiszpanii	nowy louis'd'or (od r. 1785—1793) = 6 12 napoleonsd'or=20 fr. = 5 10	9 60 8 —
W Holandyi	dublun Izabeli = 5 19 wilhelmsd'or = 3 6	8 47 4 80

składał rocznie począwszy od 1 października r. b. 2 tal. od każdego robotnika i urzędnika, dopóki kapitał nie urośnie do 25,000 tal. Statuta opracuje komisya wybrana z urzędników i z robotników złożona. Pan Pauksch nie będzie czekał, aż kapitał, ten urośnie do 25,000 talarów ale z własnych funduszy będzie wypłacał swym ludziom emeryturę i pensyą podług statutów.

W statutach będzie zastrzeżonem, że w razie, gdyby się fabryka rozwiązać miała, ludzie z fabryki będą pobierali nadal pensyą i emeryturę, a kapitał żelazny przejdzie na własność miasta. Z prowizji od tego kapitału mają się potem kształcić synowie Landsbergu na przemysłowców. Co Wy na to powiecie? Pewno Wam się to podoba? Więc niech i Wasze fabryki tak postępują, a będą miały powodzenie i dopomogą ludzkości.

WIADOMOŚCI POLITYCZNE.

Berlin. Między rządem niemieckim a Luksemburgiem była w ostatnich dniach ożywiona korespondencya w sprawie duchownych wydalonych z Niemiec a osiedlających się na terytorium luksemburskiem. Rząd luksemburski oświadczył, że będzie zagradzał agitacyom duchowieństwa, a nawet w razie danym zabroni osiedlania się duchownych w jego granicach.

— W Fuldzie mają się dnia 23 bm. zebrać biskupi pruscy, pod przewodnictwem księcia biskupa wrocławskiego, aby radzić nad sprawami kościoła katolickiego.

— Spenersche Ztg donosi, że minister sprawiedliwości, dr. Leonhardt zamierza ze względu na drożyznę zaprowadzić podwyższenie taksy dla adwokatów. Rozporządzenie to ma mieć jeszcze inny cel na względzie. P. minister spodziewa się, jak się zdaje, że przez podwyższenie tej taksy odstraszy się publiczność od procesów i przywróci pewną równowagę pomiędzy coraz mniejszą liczbą sędziów, a coraz większą ilością wytaczanych skarg.

— Jeneralnym konsulem amerykańskim Stanów Zjednoczonych został w Berlinie dotychczasowy konsul Kreisman mianowany.

— Urząd kanclerski zajęty wygotowaniem projektu do prawa mającego uregulować sprawę Towarzystw zabezpieczeń. Projekt ten zostanie wpierv publicznie ogłoszonym, aby interesowanym dać sposobność do porobienia odpowiednich uwag.

Dysseldorf. Na księdzu Tüffers z Kalkar, który już kilkakrotnie był karany o pominięcie praw majowych, zrobili władze policyjne pierwszy raz w tamtej okolicy użytek z prawa o banicy duchownych. Zakazano bowiem księdzu Tüffers mieszkać w powiatach Klewe, Gelden, Moers i Nees. Gdyby ks. Tüffers nie usłuchał niezwłocznie władzy, natenczas zostanie przemocą wywiezionym.

Lwów. Komitet główny do zbierania składek na szkoły ludowe w r. 1872 uzyskał zatwierdzenie ze strony rządu fundacyjnego aktu dla funduszu szkół ludowych z r. 1872, oddającego zebrany ze składek kapitał pod zarząd i opiekę Wydziału Krajowego. Z dniem 1 stycznia 1874 wynosił majątek fundacyi ze składek pochodzący 73,290 złr. 11 kr.

— Ministerstwo wyznań pod d. 13 marca 1874 zawiadomiło konsystorze galicyjskie, że nic nie stoi na przeszkodzie do pomieszczenia księży unitów chełmskich w parafiach tamtejszych. Pod niem zaś 29 maja r. b. wydało nowe polecenie, zakazujące umieszczania księży unitów z chełmskiej dyecezyi przy parafiach w Galicyi.

Grac (Austria). Styryjscy biskupi Zwerger i Stepiszneg przesłali namiestnikowi baronowi Kuebeck oświadczenie, że się przeprowadzeniu nowych praw kościelno-politycznych opierać nie będą.

Paryż. Minister wojny, rozkazał aby władze wojskowe pilnie strzegły koszar, ponieważ bonapartyści przemycają między żołnierzy broszury treści nieżyczliwej rządowi.

Konstantynopol. Zebrania prowincjonalne domagają się równouprawnienia chrześcian z muzułmanami. Są wszelkie widoki, iż sprawę rząd pomyślnie dla chrześcian załatwi.

Ameryka. Washingtonska Izba reprezentantów przyjęła dnia 18 bm. rezolucyą, ażeby spory międzynarodowe rozstrzygane były przez sądy polubowne, a nie przez wojnę.

Wiadomości miejscowe i potoczne.

Poznań, 22 czerwca.

* **Kłótnia o wiatr, co wieje.** W pewnym lokalu publicznym pokłócono się wczoraj z sobą o artykuł zamieszczony w jednym z tutejszych pism „dla średniego stanu polskiego.“ Sprzeczący się byłiby niechybnie pięściami poparli swoje zasady, gdyby przypadkiem obywatel

p. M. z Kościańskiego nie był energicznie pojednawczo wystąpił.

Jeśli już „pismo dla średniego stanu polskiego“ popełnia tę nieroztropność, że w tak drażliwej chwili występuje w tak drastyczny sposób z niewczesnymi elukubracyami swojemi, to obowiązkiem jest czytelników takiego pisma pojmwować ważność położenia obecnego i szukać zdrowych wskazówek zachowania się, aby się nie dać porywać do nieumiarkowanych objawów swych uczuć, z czego mogłyby wynikać bardzo oplane skutki.

Przy tej sposobności nadmieniamy powtórnie, że redaktor pisma naszego p. Franciszek Krajewicz nie ma wspólnego z redakcyą „Wiariusza.“

* **Duchowieństwo** dekanatu poznańskiego i śremskiego przesłało do Kapituły metropolitalnej zapewnienie, odwołujące się na dawniejszy adres, że uznaje tylko dotychczasowego arcybiskupa hr. Ledóchowskiego i według prawa kanonicznego przezeń przeznaczonych zastępców, jako prawowitą władzę duchowną.

* **Książki polskie** zakazali wydawać uczniom z biblioteki także dyrektrowie gimnazjów w Inowrocławiu i Srebie. Postępek p. Geist, dyrektora tutejszej szkoły realnej tak karci Posener Zg: „Z tego, co polskie pisma dzienniki, zdawałoby się, — jakoby rejenca resp. kolegium prowincjonalne nie były miały jeszcze sposobności, ażeby spowodować dyrektora szkoły realnej do cofnięcia zakazu. Dla czego uważamy za nasz obowiązek zająć się sprawą i objaśnić ją nietylko ze stanowiska prawnego i pedagogicznego, ale nadewszystko ze stanowiska zdrowego rozsądku“

* **Zabobonność.** Żonie sołtysa Hagela z Koziar w pow. brodnickim po dłuższej chorobie wywił się kółtn. Sasiadki długo obradowały nad sprawą, aż wreszcie jednogłośnie uznały winną czarów komornicę Wiśniewską. Sołtys Hagel podwojnie tu interesowany, jako stróż bezpieczeństwa publicznego i jako mąż chorej, kazał przywołać czarownicę na sołectwo, zagroził jej tam strzelbą i wezwał do wyznania zbrodni albo może odczynienia swych czarów. Kobieta polska zaklina się na wszystkie świętości, że ona nie winna, co przecież nie przekonało Niemca bynajmniej; zbił ją tak, że biedaczka obłożnie chora. Sprawy dochodzi prokuratora. Zabobonność tylokrrotnie zarzucają Niemcy pograżonemu w ciemności ludowi polskiemu, licząc do zabobonów i katolickie praktyki religijne; otóż tu mamy sprawę z ukulturowanym Niemcem, i to z sołtysiem, na który to urząd wybierają zwykle ludzi zdolniejszych i oświeconszych od innych mieszkańców wioski. (Gaz. Tor.)

* **P. Danielewski,** były odpowiedzialny redaktor Gazety Toruńskiej, skazany został ponownie przez sąd toruński w postępowaniu zaoczem na 3 miesiące więzienia i to na 2 miesiące z powodu krótkiej wedle Germanii wzmianki o podrobionej buli papieskiej w czem upatrzone obraze posta niemieckiego przy rządzie włoskim, i na 1 miesiąc za pewną korespondencyą berlińską, którą pruski minister Falk uczuł się obrażonym.

Proces przeciw ks. dr. Jażdżewskiemu i siedmiu spółnikom o kazanie miane w Toruniu podczas uroczy

W Meksyku	hidalgo (10 pesos)	=	13	20	—	20	60
	uncya złota (Onza de Oro także dublon)	=	21	24	—	32	70
W Persyi	toman (10 keran)	=	3	5	—	4	75
	eagles czyli orzeł (10 dolarów)	=	14	—	—	21	—
W Zjednoczonych Stanach północnej Ameryki	korona	=	15	4	—	22	70
	imperyał (5 rubli wzł.)	=	5	17 1/2	—	8	39
W Portugalii	dukacik imperyał. albo rubel imp. (3 r. wzł.)	=	3	10	—	5	—
	50 złotych polskich w złocie	=	8	10	—	12	50
W Królestwie Polskiem	dukacik (od r. 1766—1794 z r. 1812 i 1831)	=	3	5	—	4	75
	pistol (dublon, louis d'or)	=	6	10	—	9	50
W Szwajcaryi (dawniej)	dukacik	=	3	5	—	4	75
	dukacik	=	3	5	—	4	75
W Szwecyi	100 piastrow w złocie	=	—	—	—	—	—
	(jüslük, medjidie, lir turecki)	=	6	4	—	9	20
W Turcyi	20 lirów w złocie	=	5	10	—	8	—
	5 szkudów	=	7	8	—	10	90
We Włoszech	cekin (zecchine)	=	3	6	—	4	80

Pieniądze złote ulegają pospolicie zmianie kursu czyli zależą od względnej, każdorazowej ceny złota, jako kruszcu. W Prusach tylko friedrichsd'ory miały stałą cenę i kurs przymusowy bez względu czy trzymały wagę lub nie tj. były starte i bez względu na chwilową cenę złota; inne zaś monety złote taksowane były według wagi i czasowej ceny złota. Obecnie friedrichsd'ory pruskie i wszystkie stare złote monety niemieckie wycofane zostały z kursu. Francuskie i belgijskie 5, 10 i 20 frankówki brane bywają powszechnie po stałej cenie tj. 1 1/3 tal., 2 2/3 tal. i 5 1/3 tal.

W powyższym wykazie podaliśmy częścią stałą cenę monet złotych, o ile takową mają, częścią według przeciętnego obecnego kursu.

Monety srebrne:

	tal. sgr.	złot. kraj. wal. austr.
W Niemczech i Austrii	talar związkowy rw.1	— — 1 50
W Prusach i ogólnie we wszystkich prawie krajach północno niemieckich	talar	„ 1 — — 1 50
W południowo niemieckich krajach	złoty	„ — 17 — — 85
W cesarstwie niemieckim za-prowadza nowe prawo	2 marki	„ — 20 — — 1 —
	1 markę	„ — 10 — — 50
	50 fenigów	„ — 5 — — 25

W monarchii węgiersko-austriackiej	złoty	— 20 — 1 —
	talar Mari Teresy	„ 1 12 — 2 10
W Anglii	cwancygier (Kopfstück) stary (do r. roku 1858)	„ — 7 — — 35
	cwancygier nowy	„ — 6 2/3 — — 33 1/3
W Belgii i Francyi	szyling	„ — 10 — — 50
	frank (sou = 5 cent.)	„ — 8 — — 40
W Brazylii	5 franków w sreb.	„ 1 10 — 2 —
	milreis	„ — 23 — 1 15
W Chinach	tael	„ 2 1 1/6 — 3 6
	rigsdaler	„ — 22 2/3 — 1 13 1/3
W Danii	drachma, mająca 100 lept	„ — 7 1/4 — — 36 1/4
	duro	„ 1 12 1/2 — 2 12 1/2
W Grecyi	złoty	„ — 17 — — 85
	kobang	„ 1 26 — 2 80
W Hiszpanii	icebu	„ — 14 — — 70
	Compagne-rupia	„ — 19 1/4 — — 96,3
W Holandi	pezo (piaster, dolar)	„ 1 13 — 2 20
	keran	„ — 9 5/12 — — 47
W Japonii	dolar	1 12 — 2 10
	milreis (1000 reis)	„ 1 15 1/2 — 2 27 1/2
W Indyach wschodnich	rubel	„ 1 2 1/2 — 1 62 1/2
	złoty	„ — 4 10,3 f. — 24,3
W Meksyku i hiszp. części Ameryki	rigsdaler	„ — 11 1/2 — — 57 1/2
	species	„ 1 15 1/2 — 2 27 1/2
W Norwegii	piaster, mający 40 pa-rów po 3 aspry	„ — 1 2/3 — — 9
	piaster	„ — 2 1/2 — — 12 1/2
W Peru	piaster	„ — 3 — — 15
	piaster	„ — 3 1/2 — — 17 1/2
W Rosyi	piaster	„ — 8 — — 40
	lir	„ — 1 13 1/2 — 2 17 1/2
W Szwecyi	szkud	„ — 7 — — 35
	lir austriacki	„ 1 4 1/2 — 1 72 1/2
W Toskanii	dukacik	„ — 6 2/3 — — 33 1/3
	lir toskański	„ — 6 2/3 — — 33 1/3
W Wenecyi	fiorino (złoty), maj. 100 soldów	„ — 10 — 1 —

Ułamki przy srebrnych groszach i krajcarach nie są wszędzie ściśle oznaczone.

(Dalszy ciąg nastąpi).

stości Kopernikowej i wydrukowanie tegoż kazania toczyć się będzie przed sądem toruńskim dnia 14 lipca.

* W Gnieźnie odbywa się wczoraj i dzisiaj Zjazd delegatów przemysłowych, na który pospieszyło wczoraj wiele obywateli tutejszych. W tej chwili odbieramy sprawozdanie, które dla braku miejsca odkładamy do następnego numeru.

* Dowiadujemy się w tej chwili, że od 1 lipca b. r. ma wychodzić w Poznaniu jeszcze jedno pismo tygodniowe, mistyczo(?) literackie.

* Wiązki. Podobnie jak roku zeszłego udzieliła policja pozwolenia na rzucanie wiązków na Warcie, ale nie z palącymi się wieczkami. Odbędzie się więc jutro wieczorem ta zabawa. Brama będzie otwarta do godziny pierwszej.

* Ks. Stagraczyński, proboszcz z Woniaścia, był redaktor nie istniejącego już Tygodnika Katolickiego, stał 16 bm. przed sądem kosciańskim, oskarżony o obrazę posła niemieckiego w Rzymie p. Kendl, ponieważ w Tyg. Kat. powtórzył kursującą czasu swego wiadomość, jakoby poseł Kendl za pomocą 10 tysięcy franków wydobyl był z kancelaryi papieskiej sfalszowaną słynną bulę wydrukowaną w Koeln. Ztg. Ks. Stagraczyński bronił się sam, na wniosek kr. prokuratorzy został skazanym na 50 tal. grzywien od-

nośnie na miesiąc więzienia. Pisma niemieckie, które tę samą podały wiadomość, nie uległy karze. (Powtórzone, bo nie we wszystkich egzemplarzach w przeszłym numerze było umieszczone).

Rozmaitości.

Laska giętka.

Starzec nie mogąc chodzić już o własnej mocy, Wziął kij zrzęzny lecz giętki do swojej pomocy; Chciał iść w drogę daleką, nie mówiąc nikomu, Szukać skarbu wolności, lecz gdy wyszedł z domu, Zaraz za progiem chaty laska się ugięła, Starzec upadł — nadzieja od razu runęła. Tak i nasze nadzieje koniec smutny czeka, Gdy do sprawy powołujem giętkiego człowieka. (Szczutek).

* Po czem najłatwiej poznać, czy jaja są świeże czy nie? Bierze się dwie kwatki wody, rozpuszcza się w niej 7 łutów soli i w roztwór ten kładzie się jaja, które się chce badać. Jeżeli jajo jest świeże, tj. nie ma więcej jak dzień jeden w takim razie spada na samo dno naczynia, w którym się znajduje słona woda, jeżeli ma dwa

dni, nie spada na samo dno, jeżeli ma trzy dni pływa mniej więcej w środku roztworu, a jeżeli ma więcej niż 5 dni pływa po wierzchu i staje się tem lżejsze, im jest starszem.

Od Redakcyi i Ekspedycyi.

Z. D. Poznań. Miesięczny abonament 6 sgr. 8 fen. Co do przesyłki. Jeśli każdy numer z osobna, to 12 + 4 fen. jest 4 sgr.; jeśli zaś po trzy nr. tygodniowo, natenczas 4 x 4 fen. jest 1 sgr. 4 fen. Prosimy albo porozumieć się w Ekspedycyi Ogniska, albo o przysłaniu w liście adresu. Pieniądze mogą być w markach pocztowych.

Dział pytań i odpowiedzi.

R. R. 31. poczta Jarocin. Termin przedawnienia liczy się nie od chwili popełnienia obelgi, ale od czasu, w którym się Pan dowiedziałeś o tem wyrażeniu p. komisarza. Więc, jeśli się rzecz tak ma, jak Pan powiadasz, natenczas skarżyć jeszcze można do 21 lipca. U sędziego pojednawczego musi być poprzednio.

Pokój meblowany

z osobnym wchodem do wynajęcia w oficynie na dole św. Marcin 14. (131)

Kucharz

Polak, żonaty, w dobre świadectwa oparzony, poszukuje miejsca. Poste restante Zerków P. P. (126)

Jan Kerber

w Poznaniu, 13, ul. Wrocławska 13, poleca swój skład korzeni, araków, wódek, delikatesów, smalcu, okras, mydła, mączki itd. i swą elegancko urządzone

WINIARNIA

zaopatrzoną w wymienite wina stare węgierskie, szampańskie i francuskie; piwa bawarskie, kobyłepolskie i kulmbach. Przy handlu korzeni urządziłem także dla wygody pp. odbiorców i skład cygar en gros, en detail. (142)

Lody

poleca (121)

Cukiernia

H. Moszczeński,

11 Wiel. Rycerska ul. 11.

Poszukują miejsca:

- Kucharz, żonaty, od św. Jana. Poste rest. Stare Bojanowo M. J. 300.
- Rządca gosp. żonaty, św. Jan, Stare Bojanowo W. M. Poste rest.
- P. P. Swarzędz. Rządca żonaty, 12 lat prakt. św. Jan.
- N. N. N. Gniezno. Ekonom żon. ś. Jan.
- M. W. Sz. Raszków. Ogrodowy, 1 lipca.
- K. N. Poznań. Guwerner, guwernantka, rządca, kasyer, gorzelany, lesnik.
- A. S. poste rest. Środa, kucharz z małą rodziną.
- Gorzelany, kawaler, 1 lipca. Bliż. inform. Centr. biuro rekomp. ul. Szkólna 4.
- Pensjonowany urzędnik szuka miejsca kasyera na wsi. Bliż. inf. tamże.
- Insp. gosp. C. F. 86 Rokietnica.
- S. S. Nekla poste rest. rządca gospod. wolny od wojsk.
- Guwerner, Polak 1 lipca, Pleszew, A. Z. 16 poste rest.
- Abituryent chce przyjąć obow. nauce. dom. w Galicyi lub Król. Pol. Poznań. W. S. R. 25 poste rest.

Przeniesienie handlu!

Szanownej Publiczności miasta i okolicy Poznania i wszyskiem pp. dotychczasowym odbiorcom mam zaszczyt donieść, że od 21go bm. rb. znajdować się będzie skład mój cukru, kawy, korzeni, drogerii, rumów, wódek, herbaty, win, delikatesów, wędlin, smalcu, okras, odleżałych tanich Cygar, wraz z składem piw, śniadanią i

Winiarnią

w kamienicy Batkowskiego 13, przy ul. Wrocławskiej 13.

Takowy przeniesiony skład polecam Szanownej Publiczności jako jedyny polski przy ulicy Wrocławskiej. Staraniem moim będzie: wybór towaru, rzetelne ceny i skora usługa. (141)

Z szacunkiem

Jan Kerber.

Magazyn strojów

towarów paryskich dla dam

B. Szumińskiej,

Wilhelmowski plac, Hôtel du Nord,

poleca na sezon obecny kapelusze, czepki, kwiaty i pióra paryskie, eleganckie kościane wachlarze, gorsety, zgoła wszystkie do gustownej i eleganckiej toalety damskiej należące przedmioty.

Oprócz tego wykonują się kostiumy, toalety salonowe, wizytowe, wedle najświeższej mody paryskiej. Szczególniej jednak zwraca się uwagę na znakomity skład koronek prawdziwych z Paryża, Brukseli i Brugae. (111)

Księgarnia Zupańskiego

- Lelewel J., Tom XIX Rozmaitości, 2 tal. 15 sgr.
- Tom XX Mowy i pisma polityczne; Testament, 4 tal.
- Lenartowicz T., Echo nadwiślańskie, tom I z przedpłatą na II, 3 tal.
- Libelt D. K., Dziewica Orleańska (ustęp z dziejów Francji cena pierwotna 2 tal. 20 sgr.) 1 tal.
- „ — — — Feleton polityczno-literacki, 1 tal.
- „ — — — Koalicja kapitału i pracy, 12 1/2 sgr.
- „ — — — Znaczenie całkowitego zaćmienia słonecznego 18 sierpnia 1868 r., 5 sgr.
- „ — — — Pisma pomniejszych, 6 tomów, 12 tal.
- „ — — — System umnictwa czyli filozofii umysłowej, 2 tomy, 4 tal. 20 sgr.

Jezuicka ul. Nr. 1. Skład skor. Jezuicka ul. Nr. 1.

Garbarni Poznańskiej na akcye we Wronkach

opatrzone we wszelkie rodzaje skór krajowych i zagranicznych poleca wyborne gatunki po umiarkowanych cenach (136)

St. Ch. Orłowski.

Największy skład

piwa grodziskiego

z browaru H. Bibrowicza znajduje się (92)

w Poznaniu — ulica Szkólna 11

W. Sobiecki.

Ceny targowe płodów rolniczych.	Poznań		Bydgoszcz		Wrocław	Berlin	Gdańsk
	Kilo	tal. sgr. fn.	Kilo	tal.	za 1000 kilogr. talarów	Kilo talarów	za 1000 kilo. talarów
Pszonica.....	42	3 26 6	85	87	90	76—92	85—92
Zyto.....	40	2 26 6	62	65	68	68—71	62
Jęczmień.....	37	2 19 —	66	70	71	63—68	64—71
Owies.....	25	1 25 —	57	61	62	56—71	52
Groch wrzący.....	43	2 26 —	64	68	—	67—70	54—61
Tatarska.....	35	— — —	—	—	—	—	—
Kartofle.....	50	— — —	—	—	—	—	—
Okowita za 100 litrów.....	—	23 15 —	—	23 1/2	23 1/2	—	—